

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ВЕЛИЧКО ОЛЬГА ІВАНІВНА

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ
ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ІМІДЖУ
СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпропетровськ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Сумському державному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, доцент

Бурбика Михайло Михайлович,

Сумський державний університет,

завідувач кафедри судочинства та міжнародного права.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Музичук Олександр Миколайович,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

начальник факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства;

кандидат юридичних наук

Голобородько Денис Віталійович,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,

доцент кафедри адміністративного права, процесу

та адміністративної діяльності органів внутрішніх справ.

Захист відбудеться 22 грудня 2014 р. о 9-00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26.

Автореферат розісланий « ____ » листопада 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку української держави характеризується підвищеним рівнем недовіри суспільства до органів державної влади та їх посадових осіб. За останніми даними соціологічних досліджень, найменше громадяни довіряють судовій владі. За таких умов імідж судової влади є досить негативним, що зумовлює загрозу виникнення в суспільстві та державі таких кризових явищ, як руйнування демократичних засад здійснення правосуддя, низький рівень захищеності основоположних прав та свобод людини і громадянина, недовіра міжнародної спільноти до України як до ділового та інвестиційного партнера, що фактично означає втрату Україною свого позитивного міжнародного іміджу. Крім того, невирішеними залишаються деякі проблеми, пов'язані з формуванням морально-етичних якостей суддів, соціальної ролі судової влади та її фактичного виконання.

Вирішенню цих проблем значною мірою сприяють заходи, спрямовані на формування позитивного іміджу всіх гілок влади, особливо судової, яка виступає гарантом затвердження конституційного принципу верховенства права. У свою чергу, формування позитивного іміджу судової влади є результатом цілеспрямованих дій державних органів, інститутів громадянського суспільства у сфері підвищення ефективності функціонування судової влади, а також запровадження її прозорості та відкритості. У зв'язку з цим підвищення іміджу судової влади сприяє утвердженню принципів законності, відкритості та демократичності здійснення правосуддя в державі.

Огляд наукової літератури свідчить, що дослідження проблем адміністративно-правових засад формування позитивного іміджу судової влади в Україні залишається епізодичним і неповним. Незважаючи на те, що існує багато наукових робіт з питань адміністративно-правового забезпечення діяльності органів судової влади в Україні, адміністративно-правові засади формування її позитивного іміджу практично не досліджувались, у наявних наукових працях розглядалися фрагментарно.

Таким чином, важливість адміністративно-правових засад формування позитивного іміджу судової влади в Україні, недостатня розробленість теоретичних положень та недосконалість правового регулювання у цій сфері обумовлюють актуальність та важливість глибокого і всебічного наукового дослідження широкого кола питань, пов'язаних із адміністративно-правовими засадами підвищення іміджу судової влади.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації складають роботи В. Б. Авер'янова, С. М. Алфьорова, Ю. П. Битяка, М. М. Бурбики, І. Д. Казанчук, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, Л. В. Ковалюка,

В. К. Колпакова, В. А. Комарова, О. Г. Комісарова, М. В. Косюти, А. М. Куліша, В. І. Малюги, А. Р. Мацюка, Т. П. Мінки, С. В. Петкова, Д. В. Приймаченка, А. О. Селіванова, В. К. Шкарупи, І. М. Шопіної, М. К. Якимчука та інших. Окремі аспекти взаємодії державних органів влади з громадськістю стали предметом наукового пошуку І. В. Альшиної, В. М. Бебика, С. В. Колоска, І. І. Колосовської, В. Г. Королька, В. А. Моїсеєва, Ю. Г. Падафет, Т. О. Примака, Г. Г. Почепцова, І. Ю. Слісаренка, М. Б. Шевціва, В. П. Шейнова, В. П. Шепеля та інших. Проте спеціальні комплексні дослідження, присвячені адміністративно-правовим засадам підвищення іміджу судової влади в Україні, є недостатніми. Залишаються невирішеними багато теоретико-методологічних, правових та організаційних питань, що обумовлює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в рамках Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011-2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 № 14-10, досліджень юридичного факультету Сумського державного університету на 2011-2014 рр., зокрема науково-дослідних тем «Правоохоронна система України: адміністративно-правові заходи організації та функціонування» (номер державної реєстрації 0110U005040) і «Організація та принципи діяльності судової влади України: сутність, поняття, сучасний стан діяльності та шляхи оптимізації адміністративно-правових засад формування позитивного іміджу» (номер державної реєстрації 0113U003314).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Сумського державного університету 13 грудня 2012 року (протокол № 5).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб з урахуванням надбань правової науки, результатів аналізу діяльності органів судової влади розкрити адміністративно-правові засади підвищення іміджу судової влади в Україні та запропонувати науково обґрунтовані пропозиції для їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- охарактеризувати соціальне призначення судової влади за умов формування в Україні громадянського суспільства;
- уточнити поняття та структуру іміджу судової влади як адміністративно-управлінської категорії;
- визначити поняття позитивного іміджу судової влади;
- виокремити заходи та принципи формування позитивного іміджу судової влади;
- уточнити особливості стану адміністративно-правового регулювання

у сфері формування позитивного іміджу судової влади;

- визначити поняття адміністративно-правових відносин у сфері формування позитивного іміджу судової влади України;
- охарактеризувати кадрове забезпечення судової влади та визначити вплив кадрового забезпечення судової влади на її позитивний імідж;
- запропонувати заходи щодо підвищення ефективності взаємодії судової влади та інститутів громадянського суспільства;
- уточнити значення етичних стандартів у діяльність судової влади;
- розробити практичні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення формування позитивного іміджу судової влади України та щодо внесення відповідних змін і доповнень до законодавства в цій сфері.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації адміністративно-правових засад підвищення іміджу судової влади.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади підвищення іміджу судової влади в Україні.

Методи дослідження. Відповідно до мети і задач дослідження в роботі використано сукупність методів та прийомів наукового пізнання. Основу дослідження складає діалектичний метод наукового пізнання. За допомогою гносеологічного методу дослідження з'ясовано сутність, поняття та ознаки позитивного іміджу судової влади (підрозділи 1.1, 1.2 та 1.4). Використання порівняльно-правового методу покладено в основу аналізу законодавства України у досліджуваній сфері (підрозділ 3.2). Аналітичний метод надав можливість встановити необхідність формування позитивного іміджу судової влади, а також визначити адміністративно-правові відносини в цій сфері (підрозділи 1.3 та 2.2). За допомогою методу формально-логічного аналізу юридичних актів виявлено співвідношення змісту і форми законодавства у сфері формування позитивного іміджу судової влади (підрозділ 2.1). Структурно-функціональний аналіз дозволив визначити відповідність нормативно-правових актів у сфері формування позитивного іміджу судової влади реальним суспільним відносинам у цій сфері (підрозділи 2.3, 3.1-3.3). Метод статистичного аналізу було використано під час роботи з офіційно-статистичними матеріалами, звітами судових органів (підрозділ 1.1). Комплексний підхід до використання означених методів дав змогу сформулювати напрями вдосконалення адміністративно-правових засад підвищення іміджу судової влади в Україні (підрозділи 3.1-3.3).

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики застосування норм законів та підзаконних нормативно-правових актів, політико-правова публіцистика, судова практика, довідкові видання, статистичні дані, результати анкетування та інтерв'ювання 253 респондентів у різних містах України (Київ, Харків,

Дніпропетровськ, Одеса, Суми та ін.), з яких: 113 – працівники органів державної влади, у тому числі 75 – працівники судових органів; 52 – фахівці у галузі права; 88 – пересічні громадяни.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним правовим дослідженням адміністративно-правових засад підвищення іміджу судової влади в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. До найбільш значущих належать:

уперше:

– надано авторське визначення категорії «позитивний імідж судової влади», під яким розуміється сформований у свідомості громадськості внутрішній та зовнішній образ судової влади, що відображає уявлення про судовий орган як про соціально спрямований і соціально-справедливий орган, та представників судової влади як про компетентних, професіональних, незалежних, об'єктивних та неупереджених службовців, які володіють високим рівнем морально-етичних якостей;

– сформовано розуміння позитивного іміджу судової влади як адміністративно-управлінської категорії, що характеризується такими ознаками: 1) є результатом цілеспрямованого публічного управління процесом його формування; 2) суб'єктами управління виступають органи та особи, наділені владними повноваженнями; 3) його формування зумовлює забезпечення національних та суспільних інтересів;

– визначено структурні елементи позитивного іміджу судової влади: 1) імідж судді як основного представника судової влади; 2) імідж інших працівників апарату суду – секретарів, помічників, спеціалістів, судових розпорядників та ін.; 3) соціальний імідж, який визначає ступінь соціальної спрямованості діяльності суду; 4) імідж ефективності діяльності судової влади як критерій оцінки відповідності результатів роботи судових органів поставленим перед ними меті та завданням; 5) візуальний імідж, який включає зовнішні атрибути: вигляд приміщення, зали судових засідань, інформаційних стендів тощо;

удосконалено:

– дефініцію «адміністративно-правове регулювання у сфері формування позитивного іміджу судової влади», під якою слід розуміти систему нормативно-правових засобів імперативного характеру, дія яких спрямована на впорядкування, координацію та організацію діяльності суб'єктів управлінських відносин у сфері формування позитивного іміджу судової влади та приведення цього процесу у відповідність до вимог нормативно-правових актів;

– поняття «кадрове забезпечення судової влади», під яким необхідно розуміти організаційно-управлінську діяльність спеціально створених

установ та відділів, яка полягає в реалізації завдань укомплектування суддівського апарату висококваліфікованими, компетентними службовцями та підтримання їх компетентності на належному рівні через застосування механізму у вигляді системи організаційно-розпорядчих та контрольних наглядних заходів відповідно до вимог чинного законодавства;

– стадії впровадження етичних стандартів у діяльність судової влади, до яких віднесено: 1) окреслення та закріплення морально-етичних вимог до діяльності суддів та інших працівників судової влади у загальнодержавних та локальних нормативних актах з урахуванням положень міжнародних стандартів і норм; 2) запровадження механізму перевірки кандидатів у судді та на інші посади в системі судової влади на предмет відповідності їх тим морально-етичним вимогам, які первинно висувуються до їх особистості ще на етапі відбору; 3) запровадження механізму контролю за дотриманням суддею та іншими працівниками судової влади етичних стандартів їх професійної та позаслужбової діяльності, у тому числі громадського контролю; 4) створення умов для постійного вдосконалення моральних якостей судді та інших працівників судової системи, зокрема в ході підвищення кваліфікації, професійного навчання, обговорення даної теми на різних конференціях та з'їздах тощо;

– поняття «інформування громадськості органами судової влади» як діяльність суддів (інших працівників суду) та прес-служб суду з надання правдивої, об'єктивної, неупередженої та достовірної інформації стосовно окремих аспектів своєї діяльності, стану здійснення правосуддя з метою формування власного позитивного іміджу у громадській думці, сприяння прозорості своєї діяльності, підвищення рівня поінформованості громадськості та рівня правової обізнаності і правової свідомості населення;

– напрямки підвищення ефективності інформування громадськості судовими органами, зокрема: 1) створення інформаційних відділів або введення посади прес-секретаря в місцевих та апеляційних судах; 2) розробка положення про функціональні обов'язки прес-служб та прес-секретарів у місцевих та апеляційних судах; 3) направлення працівників прес-служб на підвищення кваліфікації та стажування в засобах масової інформації;

дістало подальшого розвитку:

– поняття «публічне управління формуванням позитивного іміджу судової влади» як діяльності органів державної влади та інших суб'єктів, уповноважених на здійснення владних функцій, що передбачає вплив на поведінку та діяльність членів суспільства або його окремої групи з метою задоволення суспільних та національних інтересів, здійснюється за допомогою соціально спрямованих і законодавчо визначених засобів та методів та ґрунтується на принципах законності, прозорості й відкритості;

– систематизація напрямків впливу кадрового забезпечення на

формування позитивного іміджу судової влади, що полягає у необхідності:

- 1) забезпечення органів судової влади професійними і компетентними кадрами – суддями та іншими працівниками судового апарату;
- 2) підтримання належного професійного рівня суддів та інших працівників судових органів;
- 3) проведення перевірки відповідності особистісних та морально-етичних якостей суддів вимогам об'єктивності, незалежності, професійності та іншим засадам здійснення правосуддя тощо;

– обґрунтування необхідності вдосконалення законодавства у сфері організації діяльності органів судової влади, пов'язаного з формуванням їх позитивного іміджу, зокрема внесенням таких доповнень до Закону України «Про судоустрій та статус суддів»: 1) встановлення чітких форм взаємодії судової влади та інститутів громадянського суспільства, а також механізму їх практичної реалізації; 2) визначення критеріїв громадської оцінки ефективності роботи суду; 3) закріплення змісту та форми, а також встановлення періодичності звітування судових органів перед громадськістю, яке б враховувало критерії розробленої оцінки ефективності роботи судових органів; 4) встановлення зобов'язання органів судової влади враховувати об'єктивні офіційні пропозиції найбільш активних та авторитетних інститутів громадянського суспільства при плануванні заходів щодо підвищення ефективності своєї діяльності тощо.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені автором концептуальні положення можуть застосовуватися у процесі подальшого дослідження проблем науки адміністративного права. Викладені у дисертаційному дослідженні висновки і пропозиції можуть використовуватися у:

- науково-дослідній діяльності – для подальшого опрацювання загальних і спеціальних питань адміністративно-правових засад підвищення позитивного іміджу органів судової влади та інших органів державної влади;

- правотворчості – у ході вдосконалення чинного адміністративного законодавства;

- правозастосовній діяльності – представлені рекомендації спрямовані на вдосконалення практики застосування адміністративного законодавства, вирішення колізій у сфері адміністративно-правових відносин (акт впровадження Сумського окружного адміністративного суду від 29.10.2014);

- навчальному процесі – положення, висновки та пропозиції дисертації можуть бути використані при підготовці підручників і навчальних посібників з курсів «Адміністративне право», «Судові та правоохоронні органи України», для удосконалення навчальних програм перспективного і поточного характеру, навчальних та тематичних планів із дисципліни «Адміністративне право» та «Судоустрій» (акт впровадження Сумського державного університету від 20.10.2014).

Апробація результатів дисертації. Результати розробки проблеми в цілому, окремі її аспекти, узагальнення і висновки були оприлюднені дисертантом на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід» (Луганськ, 2013), «Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні» (Львів, 2013).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у сімох публікаціях, з яких чотири – статті у наукових фахових виданнях України, одна – іноземна публікація, дві – тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації обумовлені метою і завданнями дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатка. Загальний обсяг дисертації становить 211 сторінок, з яких 187 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складається із 219 найменувань і займає 21 сторінку, додаток викладено на 3 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, вказано на зв'язок роботи з напрямками наукових досліджень, визначено мету і задачі дослідження, його об'єкт, предмет, охарактеризовано використані методи, висвітлено наукову новизну роботи, її значення у практичній, науково-дослідній та навчально-науковій діяльності, наведено дані про апробацію і публікацію результатів дослідження, визначено структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади формування позитивного іміджу судової влади в Україні» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Соціальне призначення судової влади за умов формування в Україні громадянського суспільства» охарактеризовано сучасний стан формування в Україні громадянського суспільства та визначено соціальне призначення судової влади на цьому етапі. На підставі аналізу науково-правових джерел визначено категорію «громадянське суспільство» та окреслено проблеми, які існують на сучасному етапі його формування в Україні.

Запропоновано для формування громадянського суспільства та правової держави в сучасній Україні вжиття таких заходів: 1) реформування інституту державної служби на всіх рівнях та в усіх сферах; 2) створення передумов для глибинної ідеологічної трансформації громадських поглядів на роль та значення кожного окремого індивіда в діяльності суспільства і

держави; 3) реформування соціальної сфери підвищенням рівня життя населення, рівня заробітної плати, соціальних гарантій працевздатному населенню тощо.

На підставі проведеного аналізу встановлено, що соціальне призначення судової влади в сучасних умовах формування громадянського суспільства полягає в: 1) утвердженні в державі верховенства права; 2) забезпеченні дотримання Конституції та законів України; 3) гарантуванні захисту прав та свобод людини і громадянина, а також юридичних осіб та інших громадських об'єднань; 4) захисті суспільних та національних інтересів; 5) забезпеченні єдиного правозастосування та праворозуміння; 6) здійсненні відновлювальної функції.

У підрозділі 1.2 «Сутність, поняття та ознаки позитивного іміджу судової влади» на підставі огляду та аналізу наукових джерел визначено такі категорії, як «імідж», «імідж судової влади» та «позитивний імідж судової влади».

Розкриваючи сутність іміджу судової влади, дисертант визначив структуру такого іміджу, яка включає: 1) імідж судді як основного представника судової влади; 2) імідж інших працівників апарату суду, до якого входять секретарі, помічники, спеціалісти, судові розпорядники та ін.; 3) соціальний імідж, який визначає ступінь соціальної спрямованості діяльності суду; 4) імідж ефективності діяльності судової влади як критерій оцінки відповідності результатів роботи судових органів поставленим перед ними меті та завданням; 5) візуальний імідж, який включає зовнішні атрибути: вигляд приміщення, зали судових засідань, інформаційних стендів тощо.

Визначено характерні ознаки позитивного іміджу судової влади, під якими запропоновано розуміти домінування у свідомості суспільства образу судової влади, що відповідає таким характеристикам: 1) служіння судової влади загальному соціальному благу; 2) високий професіоналізм та компетентність представників судової влади; 3) високий рівень морально-етичних засад діяльності судових органів; 4) верховенство права в діяльності судової влади; 5) однакове праворозуміння та правозастосування в діяльності судової влади; 6) соціальна справедливість та соціальна відповідальність судової влади.

Надано авторське визначення поняття «позитивний імідж судової влади», засобом формування якого є сукупність спеціальних дій цих органів, а також інших суб'єктів, спрямованих на створення у свідомості громадськості сталого образу, який відображає відповідність уявлень населення про функціональне призначення судової влади та її соціальну роль у державі об'єктивно існуючій дійсності.

У підрозділі 1.3 «Заходи та принципи формування позитивного іміджу судової влади» автор дійшов висновку, що проблема формування позитивного іміджу судової влади є однією з найбільш актуальних у

контексті формування позитивного міжнародного іміджу України, а також взаємодії органів державної влади з громадянським суспільством.

У підрозділі визначено поняття заходів формування позитивного іміджу судової влади, запропоновано вирішення проблем функціонування судової системи в межах програми формування позитивного іміджу судової влади за допомогою застосування таких заходів: 1) прийняття якісного законодавства; 2) створення у структурі Верховного Суду України постійно діючого робочого органу, основною функцією якого має стати саме вивчення та узагальнення судової практики, і не одноразово, а мінімум тричі на рік, внесення відповідних пропозицій на Пленум; 3) запровадження громадського контролю; 4) підвищення відповідних санкцій за прояви корупції тощо.

Обґрунтовано, що принцип формування позитивного іміджу судової влади можна визначити як керівну ідею, етичну основу, на підставі якої здійснюється найбільш ефективно та стійке формування позитивного образу судової влади. До принципів формування позитивного іміджу судової влади віднесено: обґрунтованість, об'єктивність, постійність, сумлінність та науковість.

У підрозділі 1.4 «Імідж судової влади як адміністративно-управлінська категорія» сформульовано поняття «імідж державного органу» як стійкий, характерний для певного історичного періоду державотворення, створений в уявленні громадськості цілісний образ системи державних органів та їх службовців, який сформований цілеспрямованим інформаційним впливом, а також виникає на підставі індивідуального сприйняття представниками громадськості в результаті взаємодії з державним органом і його службовцями та залежить від економічної й політичної ситуації в державі.

Проведено відмежування іміджу державного органу від іміджу будь-якого іншого об'єкта за такими ознаками: 1) суб'єктом сприйняття виступає громадськість або її частина; 2) подвійність об'єкта – включає в себе як колективний імідж (коли йдеться про безпосередньо орган влади), так і індивідуальний імідж державного службовця; 3) формується під впливом не тільки цілеспрямованої пропаганди або реклами, але і внаслідок власного сприйняття, а також політичної та економічної ситуації в країні; 4) є стійким, але змінюється зі зміною конкретного історичного проміжку часу; 5) залежить від морально-ідеологічних, політичних та інших поглядів суб'єкта сприйняття.

Аргументовано, що до структури публічного управління формуванням позитивного іміджу судової влади входять: керівні суб'єкти управління, суб'єкти управлінського впливу (керовані суб'єкти), об'єкти управління, мета управління, засоби управління та зворотній зв'язок управління.

Обґрунтовано характеристику іміджу судової влади як управлінської

категорії, а саме: 1) він є результатом цілеспрямованого публічного управління процесом його формування; 2) суб'єктами управління виступають органи та особи, наділені владними повноваженнями; 3) його формування зумовлює забезпечення національних та суспільних інтересів.

Розділ 2 «Особливості адміністративно-правових засад підвищення іміджу судової влади в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Сучасний стан адміністративно-правового регулювання у сфері формування іміджу судової влади в Україні»* дисертантом проаналізовано адміністративне законодавство у сфері формування позитивного іміджу судової влади. Встановлено, що адміністративно-правове регулювання у сфері формування позитивного іміджу судової влади – це система нормативно-правових засобів імперативного характеру, дія яких спрямована на впорядкування, координацію та організацію діяльності суб'єктів управлінських відносин у сфері формування позитивного іміджу судової влади та приведення цього процесу у відповідність до вимог нормативно-правових актів.

Дисертант звертає увагу, що адміністративно-правове регулювання за сучасних умов переважно зводиться до фіксації в нормах відповідних нормативних актів принципів, яким повинно відповідати правосуддя, а також встановлює гарантії їх реалізації. На даному етапі регулювання визначено недоліки, що стосуються неповної регламентації таких принципів правосуддя, які передбачені міжнародними стандартами, а саме щодо своєчасності розгляду справи, її прозорості та публічності. Не прийнято норми, які стосуються захисту жертв злочинів відповідно до ратифікованої Україною в 2005 р. Європейської конвенції про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів, а також відсутня чинна та реально дієва програма, спрямована саме на розробку системи заходів з підвищення іміджу судових органів.

У підрозділі 2.2 *«Адміністративно-правові відносини у сфері підвищення іміджу судової влади в Україні»* на підставі аналізу науково-правових джерел визначено поняття «адміністративно-правові відносини у сфері формування позитивного іміджу судової влади», з'ясовано структуру та форму таких відносин.

Визначено, що адміністративно-правові відносини у сфері підвищення іміджу органів судової влади – це правові відносини, які виникають між органами судової влади, їх посадовими особами та іншими суб'єктами з приводу формування позитивного образу судової влади з метою реалізації суспільного інтересу.

Обґрунтовано, що правова природа адміністративних відносин у сфері підвищення іміджу судової влади визначається управлінським характером цих відносин. Це означає, що процес формування позитивного іміджу судової влади, як і будь-яка інша спрямована діяльність, потребує

управління, ефективність якого безпосередньо впливає на результати цього процесу.

У підрозділі 2.3 «Вплив кадрового забезпечення судової влади на підвищення її іміджу» доведено, що на формування і підвищення позитивного іміджу судової влади впливає якість і рівень її кадрового забезпечення.

Визначено, що кадрове забезпечення судової влади – це організаційно-управлінська діяльність спеціально створених установ та відділів, яка полягає в реалізації завдань укомплектування суддівського апарату висококваліфікованими, компетентними службовцями та підтриманні їх компетентності на належному рівні через застосування механізму у вигляді системи організаційно-розпорядчих та контрольних-наглядових заходів відповідно до вимог чинного законодавства.

Встановлено, що виділяється два основних напрямки кадрового забезпечення судової влади, кожен з яких має власну систему структурних елементів. Перший напрямок – це кадрова робота з судьями всіх кваліфікаційних класів. Другий напрямок – це кадрова робота з іншими службовцями та працівниками судової системи.

Зазначено, що вплив кадрового забезпечення на формування позитивного іміджу судової влади полягає у таких основних положеннях: 1) забезпечення органів судової влади професійними та компетентними кадрами – судьями та іншими працівниками судового апарату; 2) підтримання належного професійного рівня суддів та інших працівників судових органів; 3) проведення перевірки відповідності особистісних та морально-етичних якостей суддів вимогам об'єктивності, незалежності, професійності та іншим засадам здійснення правосуддя тощо.

Розділ 3 «Шляхи оптимізації адміністративно-правових засад підвищення довіри громадян до судової влади в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Підвищення ефективності взаємодії судової влади з інститутами громадянського суспільства» визначено, що взаємодія органів судової влади з інститутами громадянського суспільства – це обумовлений історичними умовами розвитку громадянського суспільства взаємовплив судових органів та інститутів громадянського суспільства, заснований на відносній рівності сторін, спрямований на виконання взаємних завдань та функцій з утвердження принципів верховенства права, пріоритетності прав, свобод та інтересів людини і громадянина й інших демократичних принципів правової держави.

У ході характеристики форм взаємодії судової влади з найбільш важливими інститутами громадянського суспільства встановлено характерні форми такої взаємодії, до яких належать: часткове делегування повноважень, консультування, інформування та громадський контроль.

Доведено, що підвищенню ефективності взаємодії судової влади та інститутів громадянського суспільства сприятиме реалізація таких заходів: 1) визначення в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» чітких форм взаємодії судової влади та інститутів громадянського суспільства, а також механізму їх практичної реалізації; 2) законодавче визначення критеріїв громадської оцінки ефективності роботи суду; 3) законодавче закріплення змісту та форми, а також встановлення періодичності звітування судових органів перед громадськістю, яке б враховувало критерії розробленої оцінки ефективності роботи судових органів; 4) встановлення законодавчого зобов'язання органів судової влади враховувати об'єктивні офіційні пропозиції найбільш активних та авторитетних інститутів громадянського суспільства при плануванні заходів щодо підвищення ефективності своєї діяльності тощо.

У підрозділі 3.2 «Впровадження етичних стандартів у діяльність судової влади» здійснено аналіз впровадження етичних стандартів у діяльність судових органів, що є одним з найважливіших заходів, необхідних для формування позитивного іміджу судової влади.

Визначено, що етичні стандарти діяльності судової влади – це врегульовані законодавством та закріплені в етичних кодексах правила і норми поведінки суддів та інших працівників судової влади, які засновані на морально-етичних засадах суспільства, відображають правовий характер держави, є запорукою законності діяльності судової влади та забезпечені можливістю застосування відповідальності за їх недотримання.

Дисертантом обґрунтовано віднесення до стадій впровадження етичних стандартів в діяльність судової влади: 1) окреслення та закріплення морально-етичних вимог до діяльності суддів та інших працівників судової влади у загальнодержавних та локальних нормативних актах з урахуванням положень міжнародних стандартів і норм; 2) запровадження механізму перевірки кандидатів у судді та на інші посади в системі судової влади на предмет відповідності їх тим морально-етичним вимогам, які первинно висуваються до їх особистості ще на етапі відбору; 3) запровадження механізму контролю за дотриманням суддею та іншими працівниками судової влади етичних стандартів їх професійної та позаслужбової діяльності, у тому числі громадського контролю; 4) створення умов для постійного вдосконалення моральних якостей судді та інших працівників судової системи, зокрема в ході підвищення кваліфікації, професійного навчання, обговорення даної теми на різних конференціях та з'їздах тощо.

У підрозділі 3.3 «Інформування громадськості як фактор впливу на імідж судової влади в Україні» визначено таку форму взаємодії судової влади з громадськістю, як інформування.

Сформульовано поняття «інформування громадськості судовими органами» як діяльність суддів (інших працівників суду) та прес-служб суду

з надання правдивої, об'єктивної, неупередженої та достовірної інформації стосовно окремих аспектів своєї діяльності, стану здійснення правосуддя з метою формування власного позитивного іміджу у громадській думці, сприяння прозорості своєї діяльності, підвищення рівня поінформованості громадськості та рівня правової обізнаності і правової свідомості населення.

Зазначено, що для підвищення ефективності діяльності судових органів щодо інформування громадськості необхідно вжити таких заходів: 1) створити інформаційні відділи або ввести посаду прес-секретаря в місцевих та апеляційних судах; 2) розробити та прийняти положення про функціональні обов'язки прес-служб та прес-секретарів у місцевих та апеляційних судах, на яких покласти: роботу зі збору, аналізу, моніторингу подій, пов'язаних з діяльністю судового органу, надання цій інформації відповідної форми та висвітлення у засобах масової інформації й інформаційних порталах; проведення збору та моніторингу інформації про діяльність судового органу, яку засоби масової інформації поширюють самостійно, визначення по можливості джерела походження такої інформації та її достовірності, опротестування в разі необхідності, надання відповідей на цю інформацію тощо; робота з інформаційними запитами, їх моніторинг, надання своєчасних та об'єктивних відповідей; 3) направляти працівників прес-служб на підвищення кваліфікації та стажування в засобах масової інформації.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у розкритті особливостей адміністративно-правових засад підвищення іміджу судової влади. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, спрямованих на досягнення поставленої мети, основними з яких є такі:

1. Визначено, що соціальне призначення судової влади за сучасних умов формування громадянського суспільства полягає в: а) затвердженні у державі верховенства права; б) забезпеченні дотримання Конституції та законів України; в) гарантуванні захисту прав та свобод людини і громадянина, а також юридичних осіб та інших громадських об'єднань; г) захисті суспільних та національних інтересів; д) забезпеченні єдиного правозастосування та праворозуміння; е) здійсненні відновлювальної функції.

2. Імідж судової влади – це створений у свідомості всього населення держави або його частини цілісний, якісно сформований, емоційно забарвлений образ системи судових органів та працівників цих органів, який визначає рівень довіри громадськості до цих органів та є наслідком

цілеспрямованого інформаційного впливу, а також безпосереднього сприйняття при зверненні громадян до суду або участі їх у судовому засіданні як свідків, третіх осіб тощо.

Структуру іміджу судової влади складають: 1) імідж судді як основного представника судової влади; 2) імідж інших працівників апарату суду, до якого входять секретарі, помічники, спеціалісти, судові розпорядники тощо; 3) соціальний імідж, який визначає ступінь соціальної спрямованості діяльності суду; 4) імідж ефективності діяльності судової влади як критерій оцінки відповідності результатів роботи судових органів поставленим перед ними меті та завданням; 5) візуальний імідж, який включає зовнішні атрибути: вигляд приміщення, зали судових засідань, інформаційних стендів тощо.

3. Позитивний імідж судової влади – це сформований у свідомості громадськості внутрішній і зовнішній образ судової влади, який відображає уявлення про судовий орган як про соціально спрямований та соціально справедливий орган, та представників судової влади як про компетентних, професіональних, незалежних, об'єктивних та неупереджених службовців, які володіють високим рівнем морально-етичних якостей.

4. Заходи формування позитивного іміджу судової влади – це сукупність спеціальних дій судових органів, а також інших суб'єктів, спрямованих на створення у свідомості громадськості сталого образу, який відображає відповідність уявлень населення про функціональне призначення судової влади та її соціальну роль у державі об'єктивно існуючій дійсності.

5. Стан адміністративно-правового регулювання у сфері формування позитивного іміджу судової влади обумовлюється системою нормативно-правових засобів імперативного характеру, дія яких спрямована на впорядкування, координацію та організацію діяльності суб'єктів управлінських відносин у сфері формування позитивного іміджу судової влади та приведення цього процесу у відповідність до вимог нормативно-правових актів.

6. Адміністративно-правові відносини у сфері підвищення іміджу органів судової влади – це правові відносини, які виникають між органами судової влади, їх посадовими особами та іншими суб'єктами з приводу діяльності, спрямованої на підвищення ефективності та якості здійснення правосуддя, впровадження морально-етичних стандартів судової влади, активізацію взаємодії судової влади з інститутами громадянського суспільства та інших заходів, які сприяють підвищенню іміджу судової влади з метою реалізації суспільного інтересу.

7. Вплив кадрового забезпечення судової влади на підвищення її іміджу визначається тими безпосередніми завданнями, які при цьому виконуються, зокрема: 1) забезпечення органів судової влади професійними і компетентними кадрами – судьями та іншими працівниками судового

апарату; 2) підтримання належного професійного рівня суддів та інших працівників судових органів; 3) проведення перевірки відповідності особистісних та морально-етичних якостей суддів вимогам об'єктивності, незалежності, професійності та іншим засадам здійснення правосуддя; 4) здійснення організаційного та методичного забезпечення здійснення правосуддя; 5) розробка заходів, спрямованих на покращення діяльності судових органів.

8. Підвищенню ефективності взаємодії судової влади та інститутів громадянського суспільства сприятиме реалізація таких заходів: 1) визначення в Законі «Про судоустрій та статус суддів» чітких форм взаємодії судової влади та інститутів громадянського суспільства, а також механізму їх практичної реалізації; 2) законодавче визначення критеріїв громадської оцінки ефективності роботи суду; 3) законодавче закріплення змісту та форми, а також встановлення періодичності звітування судових органів перед громадськістю, яке б враховувало критерії розробленої оцінки ефективності роботи судових органів; 4) встановлення законодавчого зобов'язання органів судової влади враховувати об'єктивні офіційні пропозиції найбільш активних та авторитетних інститутів громадянського суспільства при плануванні заходів щодо підвищення ефективності своєї діяльності; 5) встановлення персональної відповідальності голів судів та інших судових органів за незадовільний стан роботи підпорядкованого органу (суду).

9. Елементами механізму впровадження етичних стандартів у діяльність судової влади є: 1) окреслення та закріплення морально-етичних вимог до діяльності суддів та інших працівників судової влади у загальнодержавних та локальних нормативних актах з урахуванням положень міжнародних стандартів та норм; 2) запровадження механізму перевірки кандидатів у судді та на інші посади в системі судової влади на предмет відповідності їх тим морально-етичним вимогам, які первинно висуваються до їх особистості ще на етапі відбору; 3) запровадження механізму контролю за дотриманням суддею та іншими працівниками судової влади етичних стандартів їх професійної та позаслужбової діяльності, у тому числі громадського контролю; 4) створення умов для постійного вдосконалення моральних якостей судді та інших працівників судової системи, зокрема в ході підвищення кваліфікації, професійного навчання, обговорення даної теми на різних конференціях та з'їздах тощо.

10. Інформування громадськості як фактор впливу на імідж судової влади – це діяльність суддів (інших працівників суду) та прес-служб суду з надання правдивої, об'єктивної, неупередженої та достовірної інформації стосовно окремих аспектів своєї діяльності, стану здійснення правосуддя з метою формування власного позитивного іміджу у громадській думці, сприяння прозорості своєї діяльності, підвищення рівня поінформованості

громадськості та рівня правової обізнаності й правової свідомості населення.

Для підвищення ефективності діяльності судових органів щодо інформування громадськості обґрунтовано здійснення таких заходів: 1) створення інформаційних відділів або введення посади прес-секретаря в місцевих та апеляційних судах; 2) розробка та прийняття положення про функціональні обов'язки прес-служб та прес-секретарів у місцевих та апеляційних судах; 3) систематичне підвищення кваліфікації та стажування відповідних працівників прес-служб у засобах масової інформації та ін.

11. Удосконалення адміністративно-правового забезпечення формування позитивного іміджу судової влади України має передбачати такі заходи: 1) визначення в Законі «Про судоустрій та статус суддів» чітких форм взаємодії судової влади та інститутів громадянського суспільства, а також механізму їх практичної реалізації; 2) законодавче визначення критеріїв громадської оцінки ефективності роботи суду; 3) законодавче закріплення змісту та форми, а також встановлення періодичності звітування судових органів перед громадськістю, яке б враховувало критерії розробленої оцінки ефективності роботи судових органів; 4) встановлення законодавчого зобов'язання органів судової влади враховувати об'єктивні офіційні пропозиції найбільш активних та авторитетних інститутів громадянського суспільства при плануванні заходів щодо підвищення ефективності своєї діяльності; 5) розширення системи засобів громадського контролю; 6) створення у структурі Верховного Суду України постійно діючого робочого органу, основною функцією якого повинно стати систематичне щоквартальне вивчення та узагальнення судової практики, внесення відповідних пропозицій на Пленум ВСУ; 7) встановлення персональної відповідальності голів судів та інших судових органів за незадовільний стан роботи підпорядкованого органу (суду); 8) підвищення відповідальності за корупційні правопорушення тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Величко О. І. Форма і структура адміністративно-правових відносин у сфері формування позитивного іміджу судової влади / О. І. Величко // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 1. – С. 122-130.

2. Величко О. І. Позитивний імідж судової влади України та його структурні елементи / О. І. Величко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : збірник наукових праць. – Луганськ, 2013. – № 26. – С. 210-218.

3. Величко О. І. Позитивний імідж судової влади України як об'єкт публічно-управлінських відносин / О. І. Величко // Митна справа. – 2013. – № 2 (86). – С. 423-428.

4. Величко О. І. Правосуддя як основна функція судової влади в Україні: поняття та соціальна цінність / О. І. Величко // Європейські перспективи. – 2013. – № 6. – С. 70-73.

5. Величко О. І. Проблемы взаимодействия органов судебной власти с институтами гражданского общества / О. І. Величко // Закон и жизнь. – 2013. – № 9. – С. 68-71.

6. Величко О. І. До питання визначення змісту поняття «позитивний імідж судової влади» / О. І. Величко // Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали міжнародної науково-практичної конференції науковців, викладачів, аспірантів. Книга 4, м. Луганськ, 10-11 квітня 2013 р. / за ред. проф. Л. І. Лазор. – Луганськ : СПД Резніков В.С., 2013. – С. 77-79.

7. Величко О. І. До питання визначення змісту поняття «правосуддя» / О. І. Величко // Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 21-22 червня 2013 р. – Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2013. – С. 67-68.

АНОТАЦІЯ

Величко О. І. Адміністративно-правові засади підвищення іміджу судової влади в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ МВС України, Дніпропетровськ, 2014.

Дисертацію присвячено теоретичним та правовим проблемам адміністративно-правових засад підвищення іміджу судової влади. У роботі розглянуто такі поняття, як «імідж», «імідж судової влади», «адміністративно-правові відносини у сфері формування позитивного іміджу судової влади» та інші, запропоновано власне визначення таких категорій, як «позитивний імідж судової влади», «заходи формування позитивного іміджу судової влади», «принципи формування позитивного іміджу судової влади» тощо.

Проаналізовано положення науково-правових джерел, на підставі яких визначено основні недоліки сучасного адміністративного законодавства та концепцій з питань адміністративно-правового механізму формування позитивного іміджу судової влади.

З метою подальшого вдосконалення національного законодавства і практики його застосування сформульовано пропозиції щодо необхідності внесення відповідних змін та доповнень до чинного законодавства України.

Ключові слова: *судова влада, імідж, імідж судової влади, позитивний імідж судової влади, формування позитивного іміджу, етичні стандарти, інформування громадськості.*

АННОТАЦІЯ

Величко О. И. Административно-правовые основы повышения имиджа судебной власти в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел МВД Украины, Днепропетровск, 2014.

Диссертация посвящена теоретическим и правовым проблемам административно-правовых основ повышения имиджа судебной власти. В работе определены такие понятия, как имидж, имидж судебной власти, положительный имидж судебной власти, средства формирования положительного имиджа судебной власти, публичное управление формированием позитивного имиджа судебной власти, административно-правовые отношения в сфере формирования позитивного имиджа судебной власти, повышение эффективности взаимодействия судебной власти с институтами гражданского общества, внедрение этических стандартов в деятельность судебной власти и информирования общественности органами судебной власти. Предложено собственное определение таких категорий, как «положительный имидж судебной власти», «мероприятия формирования положительного имиджа судебной власти», «принципы формирования положительного имиджа судебной власти», «публичное управление формированием позитивного имиджа судебной власти» и т.д.

Определено, что имидж судебной власти – это созданный в сознании населения или его части целостный, качественно сформированный, эмоционально окрашенный образ системы судебных органов и работников этих органов, который определяет уровень доверия к этим органам и является следствием целенаправленного информационного воздействия, а также непосредственного восприятия при обращении граждан в суд или участии их в судебном заседании в качестве свидетелей, третьих лиц и т.д. Положительный имидж судебной власти – это сложившийся в сознании общественности внутренний и внешний образ судебной власти, который отражает представление о судебном органе как о социально-направленном и

социально-справедливом органе и представителей судебной власти как о компетентных, профессиональных, независимых, объективных и непредвзятых служащих, обладающих высоким уровнем морально-этических качеств.

Публичное управление процессом формирования положительного имиджа судебной власти – это целенаправленная деятельность субъектов властных полномочий, которая осуществляется путем воздействия на деятельность и поведение органов судебной власти, служащих этих органов средств массовой информации и других управляемых субъектов и направлена на формирование сознания и представления общественности такого образа органов судебной власти и ее отдельных представителей, который отвечает таким характеристикам, как независимость, беспристрастность, надежность, справедливость, эффективность, профессионализм и компетентность.

Проанализированы положения административно-правовых актов, на основании которых определены основные недостатки современного административного законодательства и концепций по вопросам административно-правового механизма формирования положительного имиджа судебной власти, определены тенденции и перспективы нормативно-правового регулирования отдельных аспектов в этой сфере.

В целях дальнейшего совершенствования национального законодательства и практики его применения сформулированы предложения о необходимости внесения соответствующих изменений и дополнений в действующее законодательство Украины.

Ключевые слова: судебная власть, имидж, имидж судебной власти, положительный имидж судебной власти, формирование положительного имиджа, этические стандарты, информирование общественности.

SUMMARY

Velychko O. I. Administrative and legal principles of improving the image of the judiciary in Ukraine. – Manuscript.

The thesis is for the candidate's degree of legal sciences, specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law. – The Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Dnipropetrovs'k, 2014.

The thesis deals with theoretical and legal problems of the administrative and legal framework creating a positive image of the judiciary. The paper defines concepts such as image, the image of the judiciary, the positive image of the judiciary, means forming a positive image of the judiciary, public administration a positive public image of the judiciary, administrative and legal relations in the

sphere of creating a positive image of the judiciary, improve judicial cooperation with civil society, the implementation of ethical standards in the judiciary and public awareness of the judiciary. A proper definition of such categories as "a positive image of the judiciary", "means of creating a positive image of the judiciary", "principles of a positive image of the judiciary", "public administration a positive public image of the judiciary" and so on.

The author has analyzed the situation of scientific and legal sources on which the main shortcomings of the current administrative law and concepts of administrative and legal mechanism for the formation of a positive image of the judiciary, identified trends and prospects of regulation of certain aspects in this field.

Key words: *judiciary, image, image of the judiciary, positive image of the judiciary, creating a positive image, ethical standards, public awareness.*